ווי מעשה'לאך

פון יעקב סיפר.

דאס פארוואגעלטע פייגעלע.

אמאל האט זיך א פייגעלע געבוים א הויף א הויכען סאסנע בוים. דעם האט דאס פייגעלע אויסגעבעט מיט די אידע קינדערלאך זאל זיין צו ליגען. דאס פייגעלע איז געווען גליקליך וואס איהרע קינדערלעך זיי עזונד און ווארימען זיך אונטער איהר פליגעל. מיט ליעבשאפט האט זי מקט אין די אוגען פון איהרע קינדערלאך אין פאר זיי געווגען שעהנע עלאך.

איין פייגעלע איז אבער פון דאר־אן א ווינקעלע געזעסען, טרויעריג און פארטראכט. עס האט איהר דערצעלט דער מאמעס צערטליכקייט, עס איז איהר נמאס געווען צו ליגען אין ווארימען זיך אונטער דער מאמעס פליגעלאך און זיין פארשפארט. איהר הערצעלע האט געזונען אין הרויסען ארויס אין פריישן הויס, וואו זי זאל קאנען ארומפליהען אין פעלד און וואלד, אויף די בלומעלעך אין צווייגעלעך.

איינמאל אין א געוויסען טאג האט דאס פייגעלע זיך ארויסגעגעבען פון דער מאמעס נעסט און איז אויעקגעפלוגען ווייט, ווייט, איבער פעלדער און וועלדער.

א נאנצען טאג איז דאס פייגעלע געווען פרילאך אין לופטיג, געשטיפט און געזונגען, אויסגעקושט יעדע בלום און איינגעזאמט אין זיך זיסערע דופטען.

באלד איז אבער אונטערגעקומען די נאכט און עס איז קאלט געווארען. א הרייסער שטורם־ווינד האט געגנטען געזאזן אין רייסען די בוימער מיט די וואורצלען, א שטארקער שלאקס רעגען האט אנגעהויבען גיסען. דאן האט דאס פייגעלע אנגעהויבען טראכטען פון דער היים פון דער מאמעס, פון די ברידערלאך און שוועסטערלאך ווי זיי ליגען יעצט אין דער היים, געצערטעלט אונטער דער מאמעס פליגעלאך.

דאס פייגעלע איז ארומגעפלוגען אין שטורעם און אין רעגען, אהין און אהער און ניט געקאנט געפינען א זיכערען ארט וואו זיך צו בעדאלטען פארן רעגען, און קיינער האט ניט געהערט איהר וויינען און פיעטשען. אויף א גרויסען פעלד זי זיך אויעקגעשטעלט און מיט א פליגעלע פארשטעלט זיך דאס פנים.

און אין א פאר מינוט ארום איז דאס פייגעלע אויסגעגאנגען.

אין דער היים האבען די ברידערלעך און שוועסטערלאך געוויינט אין גע־קלאגט אויף זייער פארלוירען שוועסטע־רעל. די מאמע איז געזעסען טרויעריג און פארטראכט און האט ארויסגעקוקט אז איהר פארלוירען קינד זאל צוריק קומען...

דאס פייגעלע איז שוין אבער מעהר ניט צוריקגעקומען

פרינץ און ליזא.

פרינץ, דאס הינטעלע, איז גע־ווען דאס־שעהנסטע פון אלע הינטעלאך. עס איז געווען אין גאנצען שווארץ און האט געהאט שווארצע אויגעלאך.

פרינץ און ליזא זיינען מיט'ן ליפט־באלאן געפליגען און געפלוגען איבער פעלדער און וועלדער, בערג און טאלען. אלע פויגעלאך וואס זיינען פארבייגע־פלוגען האבען מיט פארוואונדערונג זיי נאכגעקוקט, און זיי שטארק מקנא גע־ווען ווס זיי קאנען העבער פליהען פון זיי.

זיי האבען אין דער לופטען געלאכט און געשפיפט. נאר פרינץ איז דער באלן אין דער לופטען שטעהן גע־בליבען און האט ניט געקענט ווייטער פליהען. האבען זיי זיך שטארק דער־שראקען. און ווען זיי האבען זיך ארומ־געקוקט, האבען זיי געזעהען ווי די שטריק פון באלן האבען זיך פארטשעפעט אן דער שפיץ פון דער זון.

אה, מיר זיינען פארלוירען — האט ליזא זיך אנגערופען צו פרינץ מיט א גע־וויין — מיר וועלען דא אויסגעהן פאר הונגער.

דער אויף צו וויינען — האט פרינץ געזאגט — דארפסט זיך גאר ניט זארגען אז איך בין מיט דיר דארפסטו קיין מורא ניט האבען.

— וואס קאנסטו דען טאן דערצו? האט ליזא געפרעגט — דו ביסט גאר א העלד מיט'ן מויל.

— וועסט שוין באלד זעהן וואס איך וועל טאן — האט פרינץ געענטפערט. דערווייל האט פרינץ גענומען א האר־מער אין דער רעכטער האנד פון די פארדערשטע לאפען, פאוואלנקע זיך ארויפגעדראפעט אויף די שטריק צום ארט וואו דער באלן האט זיך פארטשעפעט, ער האט א פאר קלעפ געטון מיט'ן האמער באלד אין דער שפיץ פון דער זון ציבראכ־טען געווארען, און די שטריק פון דעם באלן האבען זיך אבגעטשעפעט, און אין א מינוט ארום זענען זיי ווייטער גע־פלוגען פריי אין דער לופטען.

זיי האבען דעם באלן צוריק אויסגע־דרעהט. און זיך צוריק אראבגעלאזט אויף דעם ארט פון וואנען זיי האבען זיך אויפגעהויבען.

ווען מיר וועלען זיך אויסרוהען פון דער רייזע — האט ליזא געגאזט צו פרינץ געהענדיג אויף'ן וועג אהיים — וועלען מיר מאכען א רייזע אויף'ן ים מיט אונזער שיפעלע.

איך האב שוין מורא מיט דיר ערגעץ ארויסצופאהרען — האט פרינץ געזאגט, — מאמער געשעהט עפעס אויף'ן וועג א קליינינקייט. ציטערסטו ווי א פיש און הויבסט באלד אן וויינען.

— איך האב אבער קיין סך ניט גע־וויינט — האט ליזא ווייטער געזאגט.

— איים ביסטו א גרויסע חכמה — האט פרינץ זיך צולאכט — ווען דו האסט געזעהען אז מיר פליהען שוין צוריק א היים האסטו ערשט אויפגעהערט וויי־נען.

— נו גוט, גוט, האט ליזא געזאגט. מאמער וועט אונז חלילה נאך אמאל טרע פען אן אומגליק אויף'ן וועג וועל איך שוין מעהר ניט וויינען.

און אזוי רעדענדיג זיינען זיי אהיים געקומען.

עס ווילט זיך מיר א גרויסע זייז

פון ג. בריק.

עס ווילט זיך מיר א גרויסער זייז
ווי אלע גרויסע מענשען,
וועלכע האבען אלעס,
אלעס. וואס זיי ווינשען...

זיי דארפען ביי דער מאמען
ניש בעטען מעהר קיין קאפער
זיי מוזען שוין ניט קומען
אין צייט פאר דינער, סאפער...

מען טרייבט זיי שוין ניש שלאפען
אט ווי מיך א שטייגער
זיי קאנען אויף זיין אז זיי ווילען
ביז צוועלף, ביז איינס א זייגער...

זיי ווייסען פון קיין חדר,
קיין שולע, קיין שטודירען,
מען נעהמט דאס שטעקעלע אין האנט
און מען געהט שפאצירען

זיי טראגען שעהנע סוטלאך
מיט קאלערס און קראוואטען
אט פונקט אזעלכע ווי איך וועה
ביי מיסטער דזשיזיקאבס טאטען...

איהר זאגט: זיי מוזען ארבייטען,
האנדלען, וואנדלען, ווארען
אים אנצוגרייטען אלעס
וואס מען דארף אויף מארגען?!

ווייס איך פאר א גרויסען
איז דאס גארנישט שווער
אין ווערען גאר א גרויסער,
דאס איז מיין באגעהר...

די קאריערע פון א אידישען מאהלער

דער נאמען סיימאור מ. סטאין אין אלט שוין באקאנט ניט נאר אין אמע־ריקא, וואו ער איז געבוירען געווארען, נאר אייך אין אייראפא, וואו ער האט פארבראכט גאנצע פיצעהן יאהר. אלס פארטרעטער האט ער געוואונען הו־אויסמערקזאמקייט אין באוואונדערונג פון יעדען איינעם, וואס האט געזעהען זיינע פארטרעטען. אין ער האט געמא־לען מ' פארטרעטען פון כמעט יעדער אי־נער קענגליכער פאמיליע אין אייראפא.

ס'וואלט אבער געווען א טעות צו דענקען, אז סטאין האט געוואונען זיין רוהם אזוי מיר ניט, דיר ניט אהן קיינע שווערינקייטען. פיעלע שטיינער זענען איהם געלעגען אין וועג אין דער אופ־ווי ער אין די שטיינער איבערגעשפרונ־גען אין גאנץ אינטערעסאנט.

ס. מ. סטאין איז געבוירען געווא־רען ביי ניט זעהר רייכע עלטערן אין שיקאגא. פון די פיעה קינדער איז ער געווען דער איינציגער וואס האט אהיים געצייגט א טאלאנט צום מאלען. ער האט אבער ניט געהאט קיין געלט צו אנטוויקלען זיין טאלאנט. ער האט זיך דארום געשטעלט ארבייטען אלס סיין פיינטער אין אין אזוינע באזופס די קינסט שולע.

ער האט שוין געהאט פארדינט זעקס דאלאר א טאג, ער האט זיך אבער מישב געווען, אז געלט איז גארניט, ער וויל זיין א מאהלער, א קינסטלער און ניט קיין סיין פיינטער. האט ער אויעה געווארפען זיין ארבייט אין אויעה אין באסטען דארט האט ער זיך געשטעלט ארבייטען אין דעם קונסט דעפארטמענט פון דער צייטונג "די באסטאן הערעלד" קרינגענדיג 10 דאלאר א וואך.

ס'האט ניט לאנג גענומען אין די פאר דאלאר, וואס ער האט געהאט אם געשפארט אין שיקאגא, זענען צוזרינען גע־ווארען. ער האט זיך דא געערבאכט אמת, דא אין דער צייטונג האט ער עפעס געלערענט, אבער מ'דארף דאך עפען אייר. אין ער אויעה אין ניי יארק אבער דארט האט ער אויסגעפינען, אז א סיין פיינטער קען אפשר פארדינען אויף'ם ברויט, אבער א קינסטלער קען ניט.

פון ניי יארק אין ער אויעה אין פי לאדעלפיא און דארט אויך אויסגעפונען דאס זעלבע, ביז ס'איז געקומען אן אויעה, א חונגעריגער האט ער ניט גע האט, וואו צו שלאפען אויר. אויף מאר גען פריה איז ער אויעה אין זיך געשטעלט ארבייטען פאר דער פילאדעלפיא ביל פאסטינג קא.

מאלענדיג אן אדוועריטייזמענט אויף א וואנט, האט ער דערהערט עמיצער רופט איהם. דער עמיצער איז געווען א פארשטעהער פון דיליע לאש סטודיאס אין ניי יארק אין האט איהם פארגעשלא־גען צו פארהאנגען אין ניי יארק מאלען טע אטער פארהאנגען מיט א געהאלט פון דריי דאלאר א טאג.

מיט צופרידענהייט אין סטאין אויעה געפאהרען אין ניי יארק, האט געארבייט אין געלערענט אין זיך אפגעגעבען מיט מאכען אילוסטראציעס פאר פארשיעדע נע זשורנאלען. דאס האט איהם אריינ־געבראכט געלט, ער האט אבער זיך גע מוזט צו פיעל אנשטרענגען, ער איז גע וואר אפגעשוואכט און דאקטוירים האבען איהם געווארנט. אז אויב ער וועט ווייטער אזוי אנגעהן מיט זיין ארבייט וועט ער בלינד ווערען.

סטאין האט פאר א שטיקעל צייט אויפגעגעבען זיין גאנצע מאלערייי, באלד אבער האט ער געעפענט א סטודיא, גע מאכט אילוסטראציעס פאר איינציגע זשור נאלען אין אויך איינציגע בילדער, וועלכע זענען געלויבט געווארען אין פאריז און אין מינכען. איהם האט עס געצייגען קיין אייראפא.

ער איז אויעקגעפאהרען אין פאריז, דארט געלערענט, דאן אין רוים, פלא־רענץ, וועניציע, ער איז אויך געווען אין מינכען. זייענדיג דארט האט ער גע־מאכט א פארטרעט פון דעם אמעריקא־נעם קאנסול דארט.

נאך דאן איז דזשוליים־דאזענ־וואלד, דער שיקאגער מיליאנער פארבייר־געפאהרען מינכען. זעהענדיג דעם פאר טרעט, האט ער צלייך אנגעשטייט דעם מאלער צו מאלען פאר איהם א בילד. דאזענגעטרעטען לכובד די אידען וואס זענען אנגעלאפען פון די פאנדאמען קיין פראנקרייך און ווערען איצט פון דאנען אדויסגעשיקט. די ליגע האט זיך געווען דעם מיט א ביטע ניט צו בעשטעלען די דעמאקראטישע און הומאניטארישע פראנקרייך דורך מאכען דרידות אויף אינטעליקטיכע היימלאזע.

דזשוליים דאזענוואלד האט איהם פארגעשטעלט פאר איינציגע לארדען אין לאנדאן אין ער האט פון זיי געמאכט בילדער. ווען די מלחמה האט אויסגע־בראכען, איז סטאין געווען אין סטאר האלם, וואו ער האט שטודירט ביי דעם באריהמטען פארטרעט מאלער אנדערס זארן.

לעצטע זעבוריאר איז ער צוריקגע קומען אין אמעריקא, נאך אן אפוועזענ־הייט פון פונצעהן יאהר. זיין ערשטע ארבייט דא איז געווען צו מאלען א פאר טרעט פון קרייגס מיניסטער בייקער, דאן פון מרס. בייקער און די קינדער. איצט איז ער פארנומען מיט מאלען דעם פאר טרעט פון סטייט סעקרעטערי בעינ־בריידזש קאלבי.

דאס ארויסשיקען די מזרח אידען פון פראנקרייך

די פארזיצער אידיש רוסישע צייטונג „פאסל. נאוואסטי" טיילט מיט:

די „ליגע פון מענשען רעכט" איז ארויסגעטרעטען לכובד די אידען וואס זענען אנגעלאפען פון די פאנדאמען קיין פראנקרייך און ווערען איצט פון דאנען אדויסגעשיקט. די ליגע האט זיך געווענדט מיט א ביטע ניט צו בעשטעלען די דעמאקראטישע און הומאניטארישע פראנקרייך דורך מאכען דרידות אויף אינטעליקטיכע היימלאזע.

פארבלאנדזשעטע בריף

אין זשורנאל אפיס געפינען זיך בריעף פאר פערזאנען וועלכע האבען געוואוינט אויף פאלגענדע אדרעסען:

פאר ה. עטין 89 טשעסטנאט סטריט פון מינסק פון ר. עטין.

פאר מ. זאיאנץ 62 בעלוויו פלייס, אדער 62 בעלוויו עוועניו פון זלמן קאץ פון כמעלניק, קיעלצער ובערגיע.

פאר ב. סאראלב 20 קערהאל אדער סאהא, אדער עדוואוארד סטריט פון ס. מעניציקי פון ברעסט ליטאווסק.

די בריעף זענען ציבאקומען א נאנ־צען טאג אין זשורנאל אפיס.

נעלט ברייננט נעלט

„נעלענענהייט" מיינט צו האבען שטאוואס קאפיטאל צו איינוועסטען אין דער ריכטיגער צייט.

ווי אזוי צו באקומען דעם דאזיגען קאפיטאל אין צו שפארען עטוואס יעדע וואך, אזוי אז איהר קענט מאכען אייער געלט צו אר־בייטען פאר אייך ווען די צייט קומט.

באשליסט יעצט צו לאזען אונז העלפען אייך שפארען, אינטערעסט ווערט געצאהלט יעדע זעקס מאנאטען.

אפנעצאלט קאפ. $9.700.000
רעזערוו פאנד $18.000.000
רעזארסעס $130.000.000

די בענק אף נאווא סקאשיא

ברענטשעס

קווין און מעקאהל ברענטש,
מענעדזשער ה. סיימהערלענד
ספעדיינא אין דאנדעס
ברענטש
מענעדזשער, ס. פ. ניובאם
פאן ערל. 6418-6417-6416

THE DOMINION BANK

סיטי האל ברענטש
קאר. קווין און מעראלי סטריט טאראנטא

3% אינטערעסט געצאהלט אויף סייווינג אקאונטס פון א דאלאר און העכער.

ברענטשעס אין טאראנטא

וו. וואלקער מענעדזשער

בלייבט ניט פארפרעמדט

ווען איהר פאהרט אין קאנטרי פאר די זומער הדשים זעהט אז אייער טאראנטא זאל אייך ניט פארפרעמדט ווערען

קומט אריין אין זשורנאל אפיס און זעהט אז דער

„אידישער זשורנאל"

זאל אייך נאך פאהרען און דערצעהלען וועגען אלעס וואס אין אייער שטאדט און אויסער אייער שטאדט פאסירט

איהר קענט סובסקרייבען דעם זשורנאל פאר איין חודש, פאר צוויי, פאר דריי און זאגאר פאר גאנצע פיעה

אייער קאנטרי בריעף ווערען איהם אייך ברענגען יעדען פריהטארגען

אקיעפ'ס האט א שפייז ווערט

קויפענדיג גראסערי ארטיקלען, טראגט איהר אין זינען אז דער ארטיקעל וואס איהר קויפט זאל אין זיך ענטהאלטען א שפייז ווערטה, קוקט אויף א'קיעפ'ס ביער אין דער זעלבער ליסט אויסער דעם איז עס טאקי א געטראנק, וואס פארטרייבט דורשט, און באזייטיגט מיעד־קייט, אקיעפ'ס באזיצט א ספעציפישען שפייז־ווערטה.

די פארזיכטיגע בעארבייטונג, די געטויע זאפטען פון מאלט און האפען — נאטור'ס געשאנק צו מענשען פון די געבליבענע נארהאפטע עלעמענטען וואס זיי ענטהאלטען, מאכען א'קיעפ'ס פאר אן אידעאלען געטראנק, פאר היים־געברויך.

O'Keefe's

אימפיריאל אויל, סטאוט און לאגער

זיינען די טריא וואס שטעהען אומבאשטרייטבאר פאר זייער טאניק נארהאפטיגקייט און דורשט־פארטרייבענ־דע אייגענשאפטען.

אייער גראסער אדער דיעלער, וועט אייך פארקויפען א'קיעפ'ס צו אייער ארדער.

האלט א קיים אין הויז, עס איז פאסענד פאר אלט און יונג.

אקיעפ'ס טאראנטא, טעלעפאן מיין 4202.

א'קיעפ'ס געטראנקען קריגט מען אויך אין רעסטאראנטען, האטעלען, קאפעעס, א. א. וו.

743